

Globální environmentální problémy - Potraviny

Potravinové zdroje

Zdroj potravy pro člověka

- Půda, osivo, klima, pracovní síla
- Technologie - stroje, zpracovatelské linky, šlechtitelství, skladování
- Přírodní zdroje - voda, minerály jako hnojivo, přírodní kapacita pro ukládání zemědělských odpadů
- Instituce - organizace, management, právní předpisy, státní regulace, dotace, politika

Potřeby a milníky současného zemědělství

- Nasytit 8 mld obyvatel
- Nasytit 9+ mld budoucích obyvatel
- Nasytit současnou téměř 1 mld hladovějících
- Udržet ekosystémové kvality, udržet "Planetary boundaries"
- Nevytvářet erozi, environmentální degradaci, kontaminaci vod a půd
- Snížit únik skleníkových plynů
- Adaptovat se na klimatickou změnu

Faktory ovlivňující světovou produkci

- Přírodní poměry
- Vývoj společnosti a dostupnost technologií
- Vlastnictví a způsoby využívání půdy
- Koncentrace poptávky (obyvatelstvo měst)
- Rozptýlenost nabídky (zemědělské plochy dál od měst, příměstské zemědělství, městské zemědělství)
- Vznik specializovaných produkčních oblastí

Zemědělská politika

- Obchodní politika států (cla, licence, kvóty)
- Obchodní politika nadstátních organizací na základě mez. dohod sdružující významné producenty
- Státní intervencionismus - podpora určitých kultur (energetické plodiny) oblastí (upadající oblasti) procesů (ekologické zem.), rekultivace prostředí
- Př. Společná zemědělská politika EU

Sociální a ekonomické problémy

- Koncentrace půdy a zisků v rukou nadnárodních firem
- Zábory půdy (Land Grabbing)
- Plýtvání produkcí
- Produkce geneticky modifikovaných organismů (GMOs)
- Rostoucí cena půdy
- Specializace regionů (vývozní regiony globálního Jihu)
- Zemědělec - cenový příjemce, nadnárodní řetězec - cenový tvůrce

Zábory půdy (Land-grabbing)

"Dlouhodobé nabývání nebo pronájem půdy nebo práva užívat tuto půdu, a to s doprovodnými značnými problémy či dokonce s porušováním lidských práv"

Hlad

„Hlad je situace, kdy lidé nemají zajištěný přístup k dostatečnému množství bezpečných a výživných potravin potřebných k normálnímu růstu a zdravému životu.“

Světový potravinový program definuje tři projevy hladu:

- nedostatečná výživa (chronické hladovění) - konzumovaná potrava neobsahuje dostatek energie k zajištění minimálních fyziologických potřeb
- podvýživa (skrytý projev hladu) - nedostatečný příjem bílkovin, energie a stopových prvků, časté infekce a choroby; nedostatek železa, jodu, zinku a vitamínu A
- hladovění (akutní hlad) - současné procesy vedoucí k podstatné ztrátě tělesné hmotnosti

Ztráty a plýtvání potravinami

Ztráty (skladování, přeprava, zpracování) - začátek distribučního řetězce

Plýtvání (vyhazování, znehodnocení) - konec distribučního řetězce

Nepřímé plýtvání

- krmivo pro živočišnou výrobu
- biopaliva

Ztráty + plýtvání = 1/3 všech potravin = 1,3 mld. tun/rok

Potravinová produkce jako environmentální zátěž

Zemědělství využívá

- 50 % nezamrznuté souše
- 70 % veškeré užívané sladké vody
- 78 % vodního znečištění

Výroba potravin (zemědělství, změna land use a navazující činnosti) produkuje 17-35 % celkových antropogenních emisí skleníkových plynů

Potravinová bezpečnost (Food Security)

„Potravinová bezpečnost je zaručena tehdy, pokud za všech okolností mají všichni lidé ekonomický, sociální a fyzický přístup k dostatečnému množství bezpečných a výživných potravin postačujících k pokrytí potřeb jejich výživy a stravovacích preferencí tak, aby mohli vést aktivní a zdravý život.“ (Světový potravinový summit, 1996 + doplnění FAO 2001)

4 rozměry

- dostupnost potravy (availability; výroba, distribuce a výměna)
- přístup k potravě (access; cena, alokace, preference)
- využití potravin (vhodná dieta, čistá voda, hygienická opatření)
- stabilita přístupu (není riziko ztráty přístupu v důsledku náhlých výkyvů)

Potravinová suverenita

„Potravinová suverenita je právo lidí na zdravou a kulturně přiměřenou potravu vyráběnou prostřednictvím ekologických a udržitelných metod a jejich právo vytvořit si své vlastní potravinové a zemědělské systémy.“